



Când își va găsi editorul avizat, receptiv, dispus să-și asigure drumul spre cititori, *Jurnalul* poetei Maria Banuș va fi o surpriză de proporții. În primul rând, prin însăși întinderea însemnărilor. Ele începeau să fie așternute, cu un scris firav, tremurat, abia în formare, chiar pe un caiet de școală, între o lecție despre popoarele antice și teme la limba franceză. Era în 1927, aproape cu un an înainte ca Tudor Arghezi să facă loc, în „Bilete de papagal”, versurilor prin care eleva de atunci își lua inima-n dinți să mărturisească ezităriile și candorile primelor elanuri lirice, la o vârstă cu totul fragedă, destinându-i încă din titlu: *14 ani*. Nici că se putea un debut mai încurajator. Mai departe urmau să-și spună cuvântul vocația, cultura, perseverența, intrate în acea alchimie proprie, complicată, adesea enigmatică, numită generis destin poetic. Tocmai, spre a se înțelege pe sine, cu toate zăbierile lăuntrice, agravate de timpuri cumplite străbătute într-o carieră literară de anvergură, Maria Banuș a rămas consecventă înclinății timpurii spre confesiune, autoanaliză, reflecție asupra ființelor și faptelor din jur. Dintr-un gest, inițial la voia întâmplării, a ajuns la obiceiul reflex de a nu mai lăsa multe zile să treacă, fără a încredința foi de hârtie întâmplării, întâlnirii, dialoguri avute pe parcurs. Curând, tiparul notațiilor intime avea să devină

insuficient, prea puțin cuprinzător în raport cu o conștiință tot mai angrenată în frământările epocii, devoratoare, de-urtate, plină de capcane ale iluziilor și dezamăgirilor, deopotrivă. Treptat, pagina a căpătat gravitatea poziției de interes public, cu mărturii, cu pledoarii cumulate în zeci de caiete, carne, registre de tot felul, alcătuint laolaltă o arhivă inestimabilă. Cu intermitențe, cu pauze cauzate de mersul imprevizibil al evenimentelor, cu abandonuri temporare grațioase în sine pentru dificultățile responsabilităților de matoră, asumate de Maria Banuș, ea a

întreținut vie această arhivă până în preziua morții, la peste 85 de ani.

Astăzi, substanțiala arhivă se găsește în custodia fiilor: Petre (n. 1945), într-o vreme activ autor de traduceri literare pe filieră suedeză, și Tudor (n. 1947), grafician, gravor, ilustrator cu repute realizări în domeniul artelor frumoase. Venirea lor pe lume poate fi socotită oarecum târzie, dacă se are în vedere că poeta se căsătorise, încă din 1936, cu inginerul Sorin Ebner, diplomat al vestitei Politehnici din Charlottenburg. Cu cât mai obsedat, cu atât mai dramatic este motivul reprării ispitei

SPAIME, UMILINȚE, RĂZVRĂTIRI PE VREMEA PRIGOANEI

de a deveni mamă, în anii imediat următori căsătoriei. Se află divulgat în pagina de jurnal, sub data de 12 Iunie 1939: „Sunt iar deznădăjduită de *condiția iudaică*. N-avem nici o ieșire, scăpare practică. Vreau un copil și știu că nu-l pot avea. Vreau o viață mai puțin crispată, mai normală. Veșnica atenție: sunt evrei sau din ceilalți, or să observe că sunt evreică sau nu?”.

Aproape același timbru rău prevestitor, lucid, alarmant, de persecuție perfidă, care străbate *Jurnalul* lui Mihail Sebastian, caracterizează și observațiile Mariei Banuș, o dată cu precipitarea ofensivei hitleriste în politica europeană. La 17 martie 1939, lua exact puștii evoluțiilor amenințătoare: „Nemții au ocupat Cehia... întreaga Europă se frământă... Legile nemțești se extind, bineînțeles, și în teritoriile alipite, onoare germană, apărarea rasei etc... În prima zi de ocupație, avocații evrei au fost scoși din barouri... La Hradschin futură fanionul Führerului. Primarul îl roagă să viziteze Primăria și Führerul promite pe alături. N-are nici o grabă. E vreme pentru toate mângâierile teutone”. Micul bobărnac ironic nu poate tempera îngrijorarea majoră, legitimată de cursul clinic al pretențiilor la spațiul vital: „Cred că atâta comic n-a cunoscut istoria niciodată. Europa se zvărcolește în răs și în sânge.

Habemus papam, innumărată cu fast, zăbrănice, amintiri duoase, mitropolii care pe patul de moarte au spus Țara, Regele, și și-au dat sfârșitul, îi strângem pe ovrei într-o cursă fără ieșire, îi lăsam să moară de foame, de ură, de umilință și rănjim și ne înduioșăm și ne bucurăm că îspășesc păcatul crucificării... suntem cruzi și rafinați, suntem Europa 1939!”.

Nici o mirare că, pe un asemenea fundal, se instalează starea de panică, o susceptibilitate acută, care e de fapt vigilență, reflex al nevoii irepresibile de a evita surprizele, de a aprecia, preventiv, marginele terenului îngăduit pentru orice ieșire în public. În mijlocul unei întâlniri anodine, petrecute cu ocazia vizitei la Galați, de unde era originar soțul (la finele lui mai, prima parte din iunie), se discută de toate, inclusiv despre situația din Basarabia. Brusuc, acul busolei poetei intră în vibrații: „Urmăream crispată. Știam că orice conversație duce, în chip inevitabil, la jidani. Am un fler deosebit. Știu exact când înflorește cuvântul. Îmi simt gâlgând în gâtle. «Da jidani sunt mure pe acolo?». «În sat, unde stau eu, nu. La oraș sunt». El schimbă vorba, neașteptat. Ce-or fi pățit? Îmi bate inima. Aștept. Inutil. Vorbesc despre

alte. Mă destind puțin. Până la o nouă cotitură a conversației, pot puțin liniștita”.

Vorbă să fie, de liniște! Ghimpele stigmatului etnic, al ostracizării discriminatorii își face loc tot mai adânc, marcează și otrăvește existența cuplului, cum se confirmă nu mai departe decât a doua zi: „Cu Sorin, dimineața, despre *idealul*.” (Idealurile sunt foarte frumoase, dar el nu mai poate lupta pentru nimic altceva decât pentru scăpare din starea asta de umilință). «Dar viitorul e cu ei, cu ceilalți, Sorin». «Viitorul, când, cine știu peste câte zeci sau sute de ani... Nu pot să mă ridic așa, deasupra mea. Nu pot lupta pentru toți, pentru cei care mă jignesc, mă insultă la fiecare pas. Tu nu poți să știi ce-am suportat la Astra, și la Mărginea din partea unui mărhan ca Beșchea. Intr-o țară unde nu aș fi tărat rana asta după mine, așa fi putut fi cineva, așa sunt sortit să rămân un inginerăș care se strecoară, toată viața...». «E îngrozitor, Sorin, cum nu facem nimic, cum așteptăm ca niște vite, să fim duși la tăiere. Dacă am luptat, chiar greșit, dar să facem ceva. Din greșeli, poate să iasă și ceva drept, dar din nimic...». «A fost și meseria asta păcătoasă, care m-a izolat de tot». «Nu da vina pe meserie, ea e foarte bună... Noi suntem de vină. Nu putem să ne punem pielea la bătaie pentru nimic. Suntem la jumătate drum în toate. Nici tradiții nu avem, nici eliberați de tot nu suntem de prejudecăți...». «Cum scormonești, tu, Marioaro, bube vechi». «Nu sunt numai ale tale, sunt și ale mele».

Amândoi încearcă ocolirea situației critice, o eventuală ieșire din criză până a se acuzita. Pe filiera familiei, se vehiculează, pasager, ipoteza emigrării în Palestina, abandonată înainte de a prinde cheag. Mai consistentă este perspectiva implicării poetei în activitatea grupului de intelectuali de orientare antifascistă, alături de care e prezentă în presa vremii: unii prieteni din adolescență (Paul Păun, C.I. Guilan, Puiu Perahim, Dolfi Trost), alții de dată mai recentă (Miron Constantinescu, Horia Liman, Silviu Iosifescu pe lângă Jbebeleanu, Bogza, Ștefan Baciu, cu simpatii socializante). Va fi un capitol special acesta, al participării la mișcarea ilegală, mai întâi ca simpatizantă la diverse manifestări mai mult sau mai puțin culturale, apoi ca om de legătură anonimă, cu răspândire hazardată de manifeste, activitate repede curmată printr-o inaderență declarată la propagandismul rudimentar, dogmatic. Meru, decisivă obsesia soartei nedrepte rezervate evreilor. Tot la Galați, pe 6 Iunie, ținea să specifice: „Am o controversă cu domnul Rotman, relativ la criza evreiască. Eu pretind că n-a fost niciodată bine pentru noi, că înaintea viața era un paradis”. Argumentele proepinului, om de afaceri, umblat prin multe țări, cu satisfacțiile aranjamentelor ocazionale, Izvorau din sentimentalism confortabile și tindeau

- Scene de viață cotidiană, trăite și consemnate de Maria Banuș în „Jurnalul” său inedit
- Un document de arhivă personală relevant pentru istoria colectivă
- Incursiuni în mentalitatea și imaginarul unei epoci tensionate

De aici, firesc, o sensibilitate veșnic lezată, tentația de a suspecta la tot pasul adversități, perfid structurate. Într-un cerc apropiat de cucoane au loc discuții mai mult decât frivole, inofensive, dar cine știu dacă drăcușorul disprețului xenofob nu scoate coarne hidoase tocmai printre mondenitățile proaspetei venite de la Paris: „Mă uit la ea. Am impresia că nu prea e în apele ei. Aș vrea să știu ce amintiri scabroase se întăresc în creierașul ei. Ce satisfacții, că-și poate bate joc de jidani așa, naivi și buni de supți”.

Obsesia persistă, alimentată când nici n-ar fi de așteptat. În două săptămâni schimbă decorul, societatea frecventată obișnuit, se duce după Sorin, mutat cu slujba la Petroșani. În plină vară, călătoria capătă o coloratură atașant-idilică: „Nec pe la Sighișoara, Alba-Iulia, Blaj, Toată Transilvania e numai rod, numai dealuri verzi. Bogată și caldă. Peisaj intim, domestic, gospodăresc. Nu are nimic coplesitor, nimic tragic. Te simți ca «acasă»”. Nu te «violentează». Aspectul Sighișoarei foarte romantic, văzut din flori. Turle asculte pe dealuri. Verde proaspăt. Brazde de grăni în gară”. Și, imediat, aducerea la tensiunile cotidianului stresant,

zăpăcitor: „La Simeria schimb trenul. O dată cu mine intră în restaurant o bătrânică. Cum ne așezăm la masă mă întreabă: «Evreică?». «Poftim?». «Națiunea... evreică?». «Dar de ce mă întrebați?» (după asta putea să știe). «Așa, mi s-a părut că sunteți!». «Nu, doamnă». Absurdă contestare, aparent ilogică, însă mult semnificativă, consecința spaimelor cuibărite din moși strămoși. La limita ridicolului, întrucât înscoditoarea era, la rândul-i, o coreligionară. Nu era o excepție printre localnici. De cum descinde la Petroșani, prima ofertă de locuință o aduce pe nou sosita cu picioarele pe pământ: „Pe strada asta mai mult stau jidani... n-am găsit în altă parte. «Nu-i nimic pentru asta că stau jidani. Mie mi-ar plăcea să stau aici!»». De fapt, era recomandabilă mult prudență, un comportament abil, de supravițuire: „Suntem reduși în ghetto marți și spiritual.

Nu trebuie să se afle că suntem evrei. Mierii n-ar mai lucra cu Sorin”. Ceea ce nu atrofiază Maria Banuș antenele specifice, găsirea punților subterane de comunicare și reabilitare sufletescă: „Sâmbăta orașul e plin de jidani care se plimbă în haine de sărbătoare, negre, roase lustruite, cu pălării rotunde și pantaloni înguști, prea scurți, lăsând să se vadă ciorapii deasupra ghetelor lustruite festiv. Toți sunt moi, gâlbui, au bărbuțe rare, blonde-roșcovane, sunt incovoiați, își vorbesc cap în cap. Înși-vă de noi e un șil, o școală evreiască din cărămizii roșii. E dărăpănată, are o fațadă mare, înaltă, pe un peron înalt de trepte. Seara, când trecem, zărim un coridor unsuros, murdar, un bec slab. Pe treptele școlii sunt zăpăciti băieți și câte doi oameni care stau de vorbă. Seara, merg cu Sorin în sus, pe strada noastră. Copii de ovrei se joacă pe stradă... Casele sunt mici, sărăcăcioase... Treccm pe la o fabrică mare, roșie, părăsită. A fost una din cele mai frumoase plimbări pe care le-am făcut în viața mea. Sunt mai sensibilă la viața ghetoului, decât la orice pelsaj, cât de impresionant. Natura care începe la porțile ghetoului mă fermecă, mă atinge prin firele, aterele ei de legătură, cu cea ce-i omenesc. E o natură trecoare, tranziție, care poartă pecetea îngărmădităi omenești, tristetea ghetoului”.

Nota de melancolie avea să-și piardă, dramatic, orice sugesție lirică. Furia legionară va băntui și aici, devastatoare. Filele *Jurnalului* Mariei Banuș, din mai 1941, se încarcă de indignare mocnită. În ambianța pregătitoare pentru festivalul urban de 10 mai, amintirea durosaselor discriminări iese la suprafață cu tot alaiul de corupții aferente: „Înainte, cafeneaua era ținută de un ovrei. Acum, o are un român. Moga Ștefan, tatăl lui Nicolae Moga, notar în Luna de fapt, ocupându-l și Nicolae, dar - ca notar - neputând cumva două stăpâni atât de nepotrivite... Nicolae îngrijește însă ca

restaurantul și cafeneaua să nu ducă lipsă de nimica. El e cel care se ocupă cu împărțirea bonurilor de alimente pentru populație. Iar autoritățile din Petroșani nici nu visează că la «București» (cafeneaua) e o adevărată speluncă. Sunt surde și mute... La cârciuma de vis-à-vis de parc, cântă un taraf de lautar. Jupânul cârciumii e unul din cei care au umblat la vânătoare de jidani în zilele rebeliunii. Dar vântul la Petroșani a scăpat ca prin minune. Mirosea deja a sânge văzduhul; jidani, după ce au fost ținți în pivnițe pline de apă și bătuți cum trebuie, au fost puși în mașini și trimiși la Lupeni. Iar de acolo, trebuiau expediați mai departe, la Deva, ca să fie *achițați*. Dar lucrurile s-au precipitat și Petroșani a rămas plin de bărbați jidani, care respiră cu nerușinare...”.

Insemnările depășesc cadrul experienței imediate, de familie, capătă funcție de seismograf pentru avaturile unei întregi comunități vitregite, supuse la alienări și frustrări degradante. Momentele de alertă și de agresiuni la diverse grade de intensitate se succed într-un cortegiul sumbru, de la repetatele șicane financiare, dări afară din slujbe, evacuări cu forța din locuințe, la internări discreționare în lagăre. Turpitudinile „românizării”, planificate și înfăptuite sadic, înmulțesc suita ultragiorilor. Nu scapă din evidențe, înregistrarea, la cad, a celorlilor din sânul instituției anume create de oficialități pentru control și supraveghere sub denumirea de Centrală, erodată de adversități intestine, contaminată de birocratism și oportunisme (puse, poate, pripit în cărca exclusiv a șefului temporar Ghingold). În compensație, atmosfera este morocos contrabalansată de evocarea unor personalități cu remarcabilă pondere intelectuală, precum proaspătul Rabin Alexandru Șafran sau emblematicul profed de conducător de obște, pe nume Wilhelm Filderman, expuldat brutal în Transnistria, ca să fie readus în semn de posibilă redresare a situației. Cea mai mică genă de lumină la orizont încurajează speculațiile că ar fi posibilă încetarea persecuțiilor. Mărturia lucidă tatonează zona speranțelor, abia dacă estompează ceva din amărăciunea acumulată, temătoare să nu păcătuiască prin efuziuni premature. Exact ca în Mihail Sebastian, disociațiile rămân precaute, reflecția se vrea detașată de curaj, fără a legitima uitarea infernului soldat cu mulțimea de victime și leziuni sufletești de departe de cicatrizare chiar în suferitea supraviețuitorilor, ce se vor regăsi în rândurile Mariei Banuș: „Am vrut să notez numai: sub influența evenimentelor politice care se precipită, a veștilor bombe, care curg, atele în fiecare zi, distanța între destinul nostru evreiesc și al restului Europei se micșorează. Acum un an sau acum câteva luni, când luam în mână o astfel de revistă (de tipul magazelului ilustrate, inundate de mondenități frivole – n. ed.), mi se părea din altă lume; la uite, oamenii continuă să facă sport, să mănânce ciocolată etc... în timp ce noi suntem deportați, împușcați, schingiuiți. Distanța era enormă. Comparația ducea la impresia de absurditate, de monstruozitate. Acum distanța s-a micșorat: pentru că nu ne-a mai deportat în ultimul timp, pentru că mănănc franceza (Doamne, Doamne, ce albeați divină), pentru că la strandul Kiseleff au voie să meargă și ovreii, cu excepția dumincilor și sărbătorilor... fiindcă azi Jacques a venit radios acasă: s-au abrogat în Italia toate legile rasiale, fiindcă ieri a căzut Orelul, azi Bolgorodul” (insemnări așternute la 6 august 1943).

GEO ȘERBAN



După ce a colindat numeroase țări și a adunat o sumedenie de premii în Franța, Spania sau Ungaria, inclusiv un premiu pentru regie la Festivalul Româno-Maghar din Ștăntu Gheorghie, „Marele Jaf Communist”, documentarul regizorului Alexandru Solomon, a avut, în sfârșit, premiera și în România. Generațiile vârstnice își mai amintesc de cele întâmplate - în vara lui 1959, un grup de intelectuali a sustras un transport de bani destinat unei filiale a Băncii Naționale. Cazul a stârnit multă valvă. A fost realizat atunci, la indicațiile organelor superioare de partid și ale securității, un film cu circuit închis - de fapt, o reconstituire a cazului, în care protagoniștii (care, mai târziu, cu excepția soției unuia dintre ei, au fost executați) au fost chiri cei ce au înfăptuit jaful. Ceea ce a particularizat acest „happening” real a fost că membrii grupului erau cu toții evrei, cu pregătire superioară, foști ilegaliști comunisti, epurați din funcțiile lor din motive etnice, dar care nu au ajuns muritorii de foame (frații Alexandru și Paul Ioanid, Igor și Monica Seviuan, Sașa Mușat și Haralambie Obodeanu, care nu a participat direct la jaf, dar a fost implicat în organizarea acestuia). Acel documentar destul de primitiv și făcut din motive propagandistice, pe care Alexandru Solomon l-a inclus în propriul film și ale cărui „calități” nu vrem acum să le comentăm, s-a terminat, cum s-ar zice „în coadă de pește”. Nici măcar atunci, cei care l-au văzut nu au fost convinși de motivația prezentată - ajutorarea plecării evreilor în Israel, mai ales că atunci emigranții nu aveau voie să-și ia decât 40 de kilograme, iar călătoria era oricum plătită de Israel.



Reluând această temă, Alexandru Solomon (rudă cu una dintre victime) încearcă să dea răspuns la întrebări ca: „de ce” și „cum”. Regăsește câțiva securiști care au luat parte la ancheta, sugerând subtil că unii dintre ei au fost probabili tortionari, alții de ei detalii inedite despre modalitatea de care a acționat grupul, dar despre motivație - numai ipoteze. „O formă de răzbanura pentru că au fost destituiți din funcții”, „decepție față de ideologia în care au crezut și pentru care au luptat”, „sprijinirea cauzii sioniste” - sunt doar presupuneri greu de crezut, fără o bază reală. Afliăm, în schimb, de la securiști despre „victimele colaterale” ale acestei afaceri: mii de oameni nevinovați arestați de miliție sau securitate, supuși la torturi, unii dintre ei pierzându-și viața. Și chiar după ce s-au găsit adevărații vinovați, bineînțeles nu au fost exprimate scuze sau regrete familiilor acestor victime nevinovate. Alexandru Solomon a stat de vorbă și cu prietenii autorilor furtului, încercând să găsească la ei cheia enigmei. Poate că unul dintre răspunsurile auzite ne-ar apăia

In memoriam GUSTAVE BREKNER

„SAR-EL” sau „Pariul Speranței”

„Dacă tu ești nebun, atunci suntem nebuni amândoi - contează pe mine!” (Max Nordau către Theodor Herzl)

Aveam 10 ani când a izbucnit Războiul de Iom Kipur. Atunci am auzit, cred, pentru prima oară, cuvântul evreu și am descoperit cu uimire că mulți dintre cei ce ne frecventau casa, prieteni ai tatălui și ai bunicii mei, erau evrei. Și dintre toți, cel mai drag mie, Gusti, cum îi spuneam noi pocind aristocraticul Gustave, un bărbat masiv, cam de vârsta tatălui, dar cu părul la fel de alb ca al bunicii, de un umor debordant, îi ciuda unei aparente sobrietăți și a distincției sale înnașcute. Bunica îi zicea „Lordul”. De la dânsul am aflat atunci că există, undeva, foarte departe, o țară a evreilor, în permanent pericol, țară ce avea o imensă nevoie de a fi apărată și, cu același prilej, am înțeles sensul exact al straniului cuvânt *Auschwitz*, pronunțat deseori de o mătușă foarte bătrână, Estera Feder. Ea fusese acolo... Tot Gusti mi-a vorbit despre nașterea în chinuri a Israelului, nevoit să se strecoare printr-o providențială „ferastră a istoriei”, care s-a și închis imediat după aceea, despre problema arabo-israeliană și despre faptul că pentru evreii de pretutindeni statul lor funcționează întocmai ca o inimă care a reînceput să bată după o tăcere de două milenii. Mi-a mărturisit cât de mult și-ar dori să poată pleca acolo, ca *voluntar*... precum și nădejde că mulți alții chiar au să facă lucrul acesta. Îmi amintesc că am întrebat de ce n-ar pleca și mulți neevrei, precum și surășul trist ce-i însoțea răspunsul. Da, teoretic ar fi cât se poate de firesc, numai că, după Auschwitz, majoritatea evreilor nu se mai puteau îndoi de adevărul amar că nu e cazul să conteze pe solidaritatea celorlalți...



Generalul AHARON DAVIDI

Generalul AHARON DAVIDI

triere, cei acceptați au fost împărțiți în grupe, în funcție de bazele militare la care vor fi trimiși. Noi am nimerit Baza Schneller, din Ierusalim. Un adevărat noroc, îmi explică Peter, deoarece există baze și baze, iar a noastră, din mijlocul Ierusalimului, nu poate fi comparată cu de pildă, cea la care fusese el repartizat ultima oară, undeva în Beersheva... Înainte de a porni la drum, suntem tratați generos cu tot felul de gustări delicioase și băuturi (nealcoolice), prilej de a sta de vorbă și a ne cunoaște unii pe alții. Atmosfera e caldă, plăcută, adolescenții cărora de-abia le-a mijit mustața, fete gingașe, bărbați și femei în puterea vârstei sau alții, ajunși

la vârsta senectuții, de toate culorile, de pe toate meridianele, discută degajați, ca și cum s-ar ști de când lumea. După acest fermecător „intermezzo”, noi, cei de la Schneller (Joel, Jonathan, Martin, Sheila, Shiferav, Steve, Yael, Peter și, bineînțeles, eu), suntem luați în primire de „instrucțoarele” noastre - *madrivot* -, două fetițe, Thalya și Danielle, purtând pe chipuri naumesc celor 20 și, respectiv, 19 ani, scriptoare de inteligență, vorbind o engleză desăvârșită și, aveam să mă conving, de o incredibilă mărime, ce depășea cu mult vârsta lor reală. Chiar de la început ni se explică cele câteva reguli de bază a căror nerespectare are drept consecință eliminarea imediată din Programul „SAR-EL”. Consumul alcoolului și al drogurilor sunt, bineînțeles, cu desăvârșire interzise; femeile și bărbații sunt cazați separat și suntem rugați să ținem cont cu strictețe de aceasta, nu se pot face fotografii ale bazei, suntem responsabili de uniformele și echipamentul din dotare și, nu în ultimul rând, suntem atenționați să evităm cu desăvârșire discuțiile pe teme politice sau religioase, precum și - având în vedere că voluntarii pot avea credințe



diferite - este, de asemenea, interzisă practicarea oricărei forme de prozelitism. Ajuși la Schneller, suntem primiți cu multă căldură de unul din ofițerii superiori ai bazei, Beni, care sporovăiește câte puțin cu fiecare din noi, în preajma unei mese de pe care nu lipsesc apa minerală, cafeaua, fructele și tot felul de prăjituri delicioase. Afliăm programul pe care îl vom urma „ca la armată” pe tot parcursul celor două săptămâni de voluntariat: la ora 7 - masa de dimineață, la 7,50 - știrile zilei și ceremonia ridicării steagului, la 8 începem munca propriu-zisă, la 12 masa de prânz, la ora 13 reînceperea lucrului, la 18 cina, iar la 19,30 diverse activități culturale, desfășurate în *moadon* (o încăpere căreia i-am putea zice „câmin cultural”). Apoi ne-am luat în primire camerele: eu aveam să împart aceeași odaie cu Yael, o foarte distinsă profesoară de iudaism, venită tocmai din Australia, cu Sheila (bibliotecară) și Marilyn (casnică), ambele americance. Fuseserăm avertizate că vom locui în condiții cazone și nici munca nu va fi tocmai ușoară. Se curățau arme, se pregătea echipamentul soldaților, se sortau uniforme, se văcsuiau bocanci, se vopseau ziduri, garduri, se

facea curățenie... - pe scurt, toată lumea ducea la bun sfârșit treaba ce i se repartizase și nimănu mi l-ar fi trecut prin cap să străbme din nas, indiferent ce ar fi fost de fuzit. Nu era cine știe ce greu, dar nici ușor. Am observat, astfel, nu fără amuzament, că după două-trei zile de corvoadă, americanii noștri, Steven și Martin, începuseră să arate mult mai puțin cool decât la începutul programului. În tot acest timp, am făcut împreună cu Thalya și Danielle câteva excursii-incursiuni prin părțile istorice mai puțin cunoscute (sau mai greu frecventabile) ale Ierusalimului și care s-au constituit, pentru toți membrii grupului, în experiențe de neuitat. Danielle era responsabilă de apărarea noastră, așa că purta totdeauna o armă și trebuia să fie mereu atentă la tot ce se petrecea în jur. Faptul că își rodea tot timpul unghiile, până la sânge, o făcea să arate ca un copil înspăimântat de seriozitatea responsabilității ce și-o asumase. Thalya, mai relaxată, mai sigură pe ea însăși, avea vreo doi ani în plus și, firește, mai multă experiență...

Am păstrat pentru sfârșit una dintre activitățile „SAR-EL” despre care am aflat de-abia în magica după-amiază a festivității de premieră a copiilor handicapați, voluntari. Luăți sub oblăduirea armatei și ajutați să se integreze în societate, ducând, fiecare după puterile sale, o viață activă și prestând o muncă utilă. I-am văzut pe acești adolescenți care îmbrăcaseră uniforma Țahalului, o zi pe săptămână, timp de un an, beneficiind de atența supraveghere a ofițerilor superiori și a personalului de specialitate. Ei nu puteau mima, nu puteau să joace teatru. Tocmai de aceea, dragostea și recunoștința față de comandanții bazei, precum și emoția acestora din urmă - totuși, niște ofițeri deprinși, s-ar zice, mai degrabă cu ale războiului decât cu diversele manifestări ale gingășiei -, nu putea să ne tu pună serios pe gânduri. Căci, nimic mai surprinzător decât faptul că o armată, aflată într-un perpetuu război, își mai putea găsi timp și energie pentru a reda sentimentul demnității personale unor semenii nedreptățiți de soartă.

O imensă bucurie avea să ne-o facă, tot cam pe la sfârșitul programului, vizita generalului Davidi. Deloc arătându-și vârsta reală, jovial, ne-a onorat povestindu-ne secvențe inedite din numeroasele bătălii purtate și a răspuns, cu infinită răbdare, tuturor febrilelor noastre întrebări. Foarte plăcut surprins aflând că vin tocmai din România, a remarcat că sunt cel dintâi voluntar din această țară și, apoi, mi-a mărturisit, surzând nostalgic, că soția d-sale este braileancă.

„Ajutorul pe care ni-l dați, punând umărul la treabă, este extrem de important pentru noi - mi-a spus, la sfârșit, generalul Aharon Davidi. Dar și mai important - de fapt, cel mai important lucru - este chiar faptul că vă aflați aici. Sunt bucuros că am câștigat *pariul speranței*!”.

NEDEEA BURCA

* Max Nordau (1849-1923) — filosof, autor, printre altele, al cărții de extraordinar succes *Entarung* (*Degenerarea*, 1892). A elaborat o mare parte a programului practic al sionismului timpuriu.



oarecum de adevăr. Referindu-se la caracterul unui membru al grupului, o apropiată de-a lui a spus: îi plăcea să se confrunte cu pericolele. Cine știe, poate că viața prea liniștită pe care au fost obligați să o ducă cu toții după ce și-au pierdut funcțiile, i-a îndemnat să accepte o astfel de provocare.

EVIA GALAMBOS

